

REDACTIA

Arad, strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria :
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.

Pe zi de Duminică pe an
— 4 coroane.

Pentru România și
străinătate pe an :
40 franci.

Manuscris nu se napoiază

ADMINISTRAȚIA :

Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERTIUNILE :

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
și timbru de 60 bani de
fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Serisori nefrancați nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

„Onoarea” în Ungaria.

(S) Onoarea nu poate fi de cât un singur fel. Ce este obligatoriu pentru sublocotenent, este obligatoriu pentru general: aceleași ofense, aceleași reparații! Se înțelege, aceasta când e vorba de satisfacție pe cale cavalerescă, prin duel. Căci dacă e să ne punem pe terenul legii positive, ducându-ne la tribunal, lucrurile se schimbă, având judecătorii latitudinea să judece după lor conștiința și chiar măsurarea pedepsei — între minimum și maximum — variază, tot după a judecătorilor chibșuință.

Pe mulți îi vor fi prins deci urearea că baronul Fejervary a ofensat pe Ugron și a refuzat să dea satisfacție. Rămâne, cu toate acestea, perfect gentleman, deși e declarat laș d'un cavalier care a primit și a dat satisfacție la doi din cei mai d'aproape amici ai baronului.

Ce dovedește aceasta? Ceea-ce am susținut și noi într'un articol din săptămâna trecută: în chestii de moare nu armele au să decidă.

Că încep să recunoască aceasta cei cari mai mult duelează: cavalerii maghiari, dovadă e și un articol ziarului „Pesti Napló” (Nrul de la 11 Martie n.) Numitul ziar arată aceeași situația absurdă, ca hoști veritabili, dar' ne descoperiți încă, cum era și Eliásy Ferencz, care de 18 ani fură într'una, păgubind cu 1 milion pe acționarii și deponenții băncii din Agrin, pot să fie nu numai martori, dar' judecători supremi în chestii cavaleresti. Postul director al băncii în chestie era adevărat: „în chestii de duel autoritate recunoscută, aproape president perpetuu al tuturor juriilor de onoare”. . . Măcar că îl bănuiau mulți chiar în ceea ce privește cinstea. Nimeni nu îndrăznește să zică însă nimic, pentru că — se bătea bine, cu sabia și pistolul. Se impunea deci cu sila, cu obrăznicia și temeritatea.

Și câte nu vor fi casurile de felul celor de mai sus!

Dacă cineva-î cinstit, rămâne cinstit și dacă refuză să se bată ori un mare reparație prin arme, dacă a fost ofensat. Fejervary este considerat cavalier, deși n'a dat satisfacție lui Ugron, după cum cavalier rămâne și Kötöcs Károly, care n'a cerut satisfacție de la Hólló. Ear' cât despre juriile în chestii de onoare, căți oameni cinstiți nu vor fi fost judecați de marele hoț Eliásy. . .

Tot atâtea dovezi despre absurditatea duelurilor.

Scriem aceste mai ales din cauza că Românii cari trăiesc prin apropierea Ungurilor s'au molipsit și ei de mania să provoace. S'a întâmplat, nu numai de mult, ca un publicist român să fie provocat pentru că iacuse glumă despre manșeta unui tânăr universitar, de altfel pe cât de inberb, pe atât de puțin dibaciu în mânărea armelor. Vorba e însă că „onoarea” trebuia reparată. . . Alții au „di-

sualificat”, pe același publicist, cărui urindu-i-se de atâtea provocări și ocări, i-au luat pe rând și i-a bătut și pe stradă și în duel pe cel cari umblau după „chestii cavaleresti”.

Oare dacă nu se întâmplau toate acele provocări și dueluri, era să-și peardă vre-unul dintre combatanți onoarea?

La Sibiu este un director de școală, care a mâncat bătaie în stradă (cu dreptate de altfel, fiindcă insultase o femeie și refuza să dea orice fel de satisfacție!); la Sibiu stă în direcție de bancă o persoană care a fost bătută, mai de multe ori, cu bastonul și gârbaciul. . . La Cluj mai anul trecut s'au întâmplat scene grozave, între oameni inteligenți. . . La Arad, tot oameni inteligenți, s'au bătut în local public. . .

Oare dacă se băteau în urmă și în duel, vârsând sânge, cele petrecute erau să se schimbe în lucruri frumoase și plăcute pentru societatea românească?!

Tot așa, în afacerea recentă a d-lui N. Zigre: oare dacă fiul d-lui Zigre tăia pe cineva ori altul pe d-sa, acușele ce publicasem la adresa d-lui Zigre (tatăl) erau să fie spulberate?

Să învățăm deci din cele ce se petrec între Unguri. Ei au ajuns de ris cu duelurile. Petru-că de geaba Bánffy a duelat, afacerea cu cassa electorală nu a lămurit-o; de geaba Ugron a duelat în aceeași zi de două ori, ovéz a liferat; și Eliásy desigur tot hoț rămâne și nemernic, care a nefericit sute de oameni, deși ca un cavalier (?) ce fusese, și-a tras un glonte.

Cât privește acum scrisorile ziarelor, dacă ele sunt fără temei, cel atacat n'are să peardă nimic din onoarea. . .

Să mai slăbim deci cu „provocările”, că fudulia de a duela așa, fără nici o cauză binecuvântată, numai ridicoli ne poate face. Să esceleze fie-care în fapte curagioase naționale, să facă nu pe boierul ajuns în slujbe bine dotate, ci dând pildă de sobrietate și înțelepciune. . . Că dacă am accepta să dăm considerație celui care vrea să o ia și să o mențină cu sila, ne-am întoarce la răstăcirii din veacuri de barbarie și am ajunge curând să ne căim cum se căieșe acum Ungurii, între cari Kri-vány a fost cavalier mare, ear Eliásy de când se pomenise domn, tot veghia asupra onoarei—altora, deși pe a sa știa că o pierduse de mult.

Românii n'au nici o nevoie ca în stinul lor să se desvoalte așa zisa clasă de „Zsentri”, factori de bani gata, tineri cari țin să fie eroii cafenelilor, domni cari înainte de a-și face o carieră, se îngloadă în datorii, numai și numai pentru a posa. . . Să-și vadă fiecare de treabă, să muncească serios și cu dignitate, că atunci desigur nu se vor vor ivi așa zisele afaceri cavaleresti, cari la Unguri au viciat și învrăjbit întreaga societate. Ear' noi Românii de liniște avem nevoie și de dragoste frățească.

Manifest în cauza lui Iancu.
Mai mulți naționaliști din București, membri ai Ligei, s'au întrunit Sâmbătă seara și au hotărât să convoace o întrunire publică, precum să redigieze și un manifest în cauza lui Iancu, a cărui memorie a fost insultată de procurorul Lázár din Alba-Iulia.

Manifestul îl va compune dl M. Vlăde cu, profesor universitar, deputat și president al Ligei.

Din Dietă.

— Ședința dela 12 I. c. —

În spirit mai potolit după atâtea dueluri, părinții patriei au început în ședința de ieri desbaterea asupra bugetului ministerului de agricultură. Referentul bugetului a fost Papp Géza, după care cel dintâiu a vorbit Molnár János, expresidentul partidului popular, despre dările prea mari în sarcina poporului și a osândit loteriile de clasă. Pământurile micilor proprietari sunt îngrămădite cu datorii — a zis oratorul — și starea economică a țărânilor se presintă cât se poate de tristă. Dacă este adevărat — a zis Molnár — că prin limba sa trăiește fiecare națiune, atunci nu e mai puțin adevărat, că în pământul său trăiește ori-ce națiune, și tocmai pământul a început să se clatine sub picioarele poporațiunii din Ungaria. Nu primește bugetul.

Al doilea a vorbit deputatul guvernamental baronul Feilitzsch despre socialism și despre planurile visate de Beksic Guszáv, ca adevărat latifundiile din Alföld și din ținuturile transdanărene să fie transferate în Ungaria-de-sus. Acest plan beksicist baronul Feilitzsch îl găsește absurd și periculos și zice, că prin aceasta numai niștințele naționalităților s'ar hrăni și întări. Părerea oratorului este, că latifundiile concentrate să fie divizate peste țeara întreagă.

Desbaterea continuă.

Alegerile sinodale.

Peste trei săptămâni alegerile pentru sinodul eparchial al Aradului vor trebui să fie efectuate în toate părțile.

Campania electorală, după știrile ce primim din provincie, s'a și început. Dintre amicii noștri, cari au făcut deja parte și din sinodul trecut, candidează toți, și anume în cercurile unde au fost aleși și până acum.

Din Chișineu ni-se anunță că în cerc, pe lângă candidatura dlui M. Veliciu, se va susține și aceea a dlui Dr. Cornel Ardelean, avocat, candidatură nouă.

În Boros-Ineu, pe lângă dl G. Feier se va susține candidatura dlui Vasile Goldis, care de altfel, înainte cu șese ani, a mai fost ales în acel cerc.

În Șiria pe lângă candidatura dlui Russu Șirianu se va susține candidatura unui învățator.

Din cercul Tincei primim știrea că până mai zilele trecute era vorba numai de candidatura d-lor P. Fășie și Dr. A. Lazar, cari au reprezentat

cu demnitate acest cerc și în sesiunea expirată. Ni-se scrie însă acum, că dl protopop Roxin ar lucra, pe sub mână, în favorul a două neamuri ale sale: solgăbiraul Roxin și juristul Roxin.

Dacă așa ar fi — nouă nu ne vine a crede — apoi desigur că nimeni n'are să ierte dlui Roxin o faptă care ar fi cea mai urtă perfidie.

Din Lipova primim următoarele:

Aici luptele electorale pentru Sinod s'au început cu o întrunire pusă la cale, pe sub mână, de protopopul Hamsea, care de astă-dată a crezut că-î mai diplomatic să nu convoace pe alegători sub firma sa com promisă, ci s'a pus sub aripile dlui Dr. A. Halic.

Au răspuns la apelul lor opt indivizi, mari și lași, cari au proclamat candidatura dlui Halic și a dlui avocat Popescu, mădular al „neamurilor”.

Toți ne mirăm cum ajunge dl Halic în compania asta.

Grosul alegătorilor însă se grupează în giurul dlui Dr. Ioan Suciu, avocat și Aurel Mica, notar, a căror reușită este sigură fiind ambii fi iubii și stimați ai acestui cerc, ear' nu oamenii veniți între noi spre procopseală.

Chestiunea școalelor din Brașov.

X.

După cele constatate în articolul precedent, credem că nu se mai îndoiește nimenea, dintre cei-ce voesc să vadă și să înțeleagă lucrurile așa cum sunt, că soluțiunea dată cestiunii școalelor din Brașov este favorabilă numai maghiarilor și nici de cum celor românești.

Intr'acest articol ne vom încerca să arăta, cum se face totuși, că nu numai Maghiarii, cari au cuvinte de a fi în sinceritate mulțumiți cu acea soluțiune, dar și diferite cercuri românești, din România și din țeara noastră, se complac a manifesta cu ore-care ostentațiune, mulțumirea și chiar recunoștința lor față cu cei-ce au conlucrat la săvârșirea știutului aranjament.

Cât pentru cercurile conservatoare din România admitem, că până la un punct și mulțumirea lor este sinceră. Să privim lucrurile nepreocupăți și cu sânge rece: Cestiuni de natura celor de sub întrebare nu pot fi binevenite guvernelor din România Ele sunt primejdioase înlăuntru și în afară și pot da naștere la diferite complicațiuni de care guvernele în interesul conservării proprii, trebuie să caute a se feri. În asemenea împrejurări, chiar și guvernul cel mai bine intenționat, căruia îi zac la inimă interesele și soarta întreg neamului românesc, trebuie să se bucure, când găsește expedientul cu care să poată aplana o cestiune atât de delicată.

Ei bine, în cazul de față guvernul conservator nu e de vină, căci cel puțin nu e singur și nu e în prima linie de vină că expedientul s'a găsit așa de ușor. El care în prima linie reprezintă partidul său într'a doua linie țarasa, și numai într'a treia interesele românismului, are făcără îndoieli oarești-care cuvinte de a se bucura, că scăpat de-o cestiune dificilă printr'o soluțiune pe care au acceptat-o ca bună alți factori, direct interesați și în prima linie competenți și datori a apăra interesele legate de cestiune.

În această ordine de idei, tot ce i-am putea imputa guvernului român este numai atât, că nu trebuia să abuzeze de influența ce are asupra acestor factori, înțelegem pe unii dintre membrii Eforiei din Brașov și pe unii dintre oamenii consistenței din Sibiu, pentru a i îndupleca, precum se pare că a făcut-o, să accepte soluțiunea dată, deși singur era convins, că nu este cea mai bună ce s'ar putea imagina. Dar nu mai puțin adevărat este, că nici acestia, nu trebuiau să cedeze nici unei presiuni, ori din care parte ar fi venit, ci să aibă înaintea ochilor numai legea și interesele bisericii. N'au făcut-o, prin armare toată răspunderea a lor române. Nu facem dar la urma urmelor, nici o imputare guvernului din București. Tot ce am dorit, este numai atât, ca de astădată să fi abandonat maniera, altcum din neorocire obișnuită în luptele politice din România, de a exagera toate, sau în bine sau în rău, după cum cere interesul momentan. Am fi vroit să fi prezentat afacerea franc și leal așa cum este, arătând că deși soluția la care a conlucrat nu este tocmai cea mai bună, el a acceptat-o, pentru că n'a avut cuvinte de a mai trăgăna ceștiunea, refuzând o soluție, cu care chiar reprezentanții bisericii proprietare s'au declarat mulțumiți.

Far că guvernul conservator al României este singur convins, că soluția aceasta nu e bună, dovedește mai presus de îndoielă următoarea înjurare: La 12 Martie 1898, pe când se svonise, cu totul fără temei, precum știm astăzi, numai că dl Sturdza ar fi consimțit a primi soluția, primită în urmă de guvernul conservator, organul acesteia, „Epoca”, scia următoarele:

„Dimitrie Sturdza a cerut colegului său Băoșffy să-i permită a trimite renta direct bisericii Sfântului Nicolae și în mod oficial.

„Primul ministru ungar a respins această... și a cerut... ca renta să fie trimisă Statului, adică guvernului unguresc”.

„Sturdza a acceptat această cerere al guvernului unguresc.

„Renta românească ce se va deservi Statului ungar va deveni pentru Sf. Nicolae și pentru școlile române din Brașov o subvenție ungurescă.

„Crudă ironie! Să maghiarizezi școlile românești cu rentele Statului român!”

Același ziar conservator adăoga la 25 Sept. 1898:

„Este o nebunie ca cine va să și în chipul că Ungurii, având mijlocul de a sufla prima școală românească, vor încuraja existența lor, servind subvenții străine sau tolerând servirea lor.”

„Ungurii, când cer ca ei și cu știrea lor să se servească școlilor române din Brașov renta, vor un lucru: să devină stăpâni pe acea rentă, să o poartă sau confiscă, sau suprimă”.

„Trebuie să fie cineva trădător de interese naționale, pentru a nu înțelege acest lucru!”

D. Sturdza „trădător” de neam pentru-că se presupunea numai, cu totul pe nedrept, că a acceptat soluția pentru a cărei acceptare guvernul conservator este astăzi serbătorit? Când au fost sinceri dnt conservatori? Atunci când strigau trădare, ori astăzi când triumfează pentru unul și același lucru? Fără îndoială că au exagerat și atunci, dar astăzi exagerează și mai mult. Și oare ce trebuință au de această mică exagerație? Luera e foarte simplu. Tocmai pentru-că au exploatat această chestiune atât de mult în opoziție tocmai pentru că au strigat atât de mult pe tema „trădării”, acuma sunt siliți să-și dea măcar zierul că au obținut un mare succes în chestiunea națională.

Pentru ce observă însă aceeași atitudine ca conservatorii din România și cercurile Metropolei din Sibiu, „autorizați” și ceilalți „mulțumiți” ai noștri, pentru ce vorbesc de „succese” de „admirațiune” și de „recunoștință” când în fond nu avem a face decât cu un hotărât eșec ce au suferit interesele românești?

Și acest lucru e mai simplu decât am crede. Pe câtă vreme „Epoca” și celelalte ziare conservatoare scriau precum se vede din citatele de mai sus recunoșteau și „autorizați” că nu e bună soluția propusă de guvernul unguresc. Ba chiar după primirea acestei soluții de către guvernul românesc ei scriau încă, până când nu le-a venit cuvântul de ordine dela București, precum urmează:

„Adece cum? Să fim recunoșcitori guvernului maghiar pentru că averea privată ce o are biserica română din Brașov la statul român, o ia el a mână și dă proprietarului legitim numai usufructul, ba și acela sub controlarea volnicosului usurpator, care întemeiat numai pe stăpânirea sa, și fără nici un un titlu de drept, se înstăpânește pe milionul parohiei Sfântului Nicolae?”

(Vezi „Tribuna” dela 30 Ian. a. c. despre care s'a vorbit deja în coloanele acestei foi.)

Far această schimbare de front precum și alte lucruri dovedite în cursul cercetărilor de față, explică destul de lămurit pentru ce „venerabilii” „autorizați” și „inaculizați” noștri au ajuns la acest grad de decadență într'ale politice naționale de când s'au despărțit de „sturdziștii”, „trădătorii” și „înfrății” și umbli pe căile lor proprii. Ei nici măcar siliți nu și-o mai dau ca să fie considerați de reprezentanți ai poporului românesc din patrie, ci se mulțumesc cu rolul modest de pensionari ai unui partid din România. Când interesele de ajungere și menținere la putere ale acestuia pretind să facă un lucru, ei îl fac fără ezitare, fără de a mai întreba de interesele sau părerile neamului, ai cărui reprezentanți și încă „autorizați”, pretindeau că sunt!

Să le fie de bine, numai să nu se mai lege în iluzia că lamea nu-i cunoscute!

Cam așa stă treaba și cu „mulțumiții” din cercurile metropolei din Sibiu, cu deosebirea numai, că în mulțumirea acestora, pe lângă influențele din România, se manifestă și influența guvernului unguresc. Far această, pentru că din întâmplare, interesul guvernului unguresc cere momentan, că nu numai arangeamentul făcut în ceștiunea școlilor din Brașov să fie agitat de Români, dar și ca în același timp să fie laudat și guvernul conservator din București, să și se facă popularitate între Români și să și se asigure o rămânere cât de îndelungată la cârma regatului român. Spre care silișit? O spun Ungurii înșiși. Într'o corespondență din Budapesta a lui „Wiener Politische Nachrichten” găsim în această privință următoarele mărturisiri foarte lămurite:

„Dacă guvernul comun, și dacă în deosebi ori-cu guvern ungar s'au arătat totdeauna amicali conservatorilor din România, și dacă retragerea dela 1899 a liberalilor n'a fost primită cu neplăcere, în Ungaria cel puțin, aceasta e lesne de înțeles, căci, acești din urmă (liberalii) cari consideră independența economică drept o parte esențială a programului lor, sunt cunoscuți că în această privință nu acordă nici cea mai mică concesione, și era de prevăzut că la renouirea tratatelor comerciale aveau să se întemple lupte acute, dacă din fericire acest partid n'ar fi trebuit să se retragă.”

Și la alt loc:

„Guvernul nostru are un interes mare, de cum s'ar crede poate în multe locuri, de a vedea pe actualii oameni din România mai îndelungată vreme la cârmă, și nu se va esita a se face toate concesibile cari ar pute servi a procura stabilitate actualului minister.

Eată, va să zică, explicația entuziasmului cercurilor Metropolei din Sibiu, pe cari altcum de mult le știm cât de greu le vine a se opune poruncilor dela Budapesta.

Eată în fine explicația, pentru-ce la mulțumirea generală participă și oamenii cunoscuți ca prieteni mai mult sau mai puțin convinși ai politicii maghiare.

Cu alte cuvinte, eată pentru ce în această celebră afacere îl vedem dându-și mâna d-nii Rațiu-Cosma, Mețianu Moșonyi Veina-Serban de Voila etc. etc.

Parlament cumpărat cu bani.

Sub acest titlu ziarul tizza-ist „Nagyvárad” din Oradea-mare, în numărul său dela 10 Martie, publică următorul prim-articol:

„Că în Ungaria alegătorii nici înainte de asta n'au fost din convingere conduși la urne, că cele mai sfinte datorințe constituționale și nu și-le-au îndeplinit gratuit, ci că voturile și au avut o adevărată bursă sub stegăria națională: asta am știut-o și până acum. Avut-am cunoștință despre îndopări și beutură, despre corupere cu bani și despre cumpărarea de suflete. Toate au fost un secret public, ce se pârinda din gură în gură. O decadență morală a fost și aceasta. Dar decadența morală tot n'a fost în gradul, la care am ajuns acuma.

Căci în ședința închisă din 8 Martie 1900 a parlamentului maghiar ministrul de honvezl baronul Fejérváry Géza s'a ridicat și a spus următoarele:

„Față de grava acuză adusă declară în chipul cel mai hotărât, că pentru alegerile din 1898 nu s'a colectat nici un cruver. Dacă s'ar și fi gândit fostul ministru president la alegeri noue, tocmai pentru-că n'avea la dispoziție nici un ban,—a priori a abzis de asta. Nu înțelege dar indignațiunea aceasta, când în general s'știe, că în trecut fiecare partid a colectat bani pentru scopuri electorale. Fostul ministru president a avut chiar și îndatoriri din trecut, de cari s'a achitat în luna Septembrie 1899; prin urmare, el nici un cruver n'a avut la dispozițiune.”

Ce însemnează această vorbire? Însemnează, că în fața parlamentului, în forul publicității se găsește un ministru, un soldat, care e silit să declare pe față, fără încurgiur, că da, parlamentul maghiar se cumpără cu bani. Acolo răsună și se recunoaște aceasta într-o păreți parlamentului, și pe domni deputați, fără osebire de partid, nu i cuprindă rușinea decadenței morale. Ei nu se sfioșe, că despre dinși trebuie să se facă această constatare în sala festivă a constituției națiunii maghiare.

„Din această pricină noi ținem de o decadență morală non-plus-ultra, de o adâncime în noroiu acea situație, în care am ajuns. Pentru-că în timp ce vorba este de spese constituționale, numai în cercuri private, între patru păreți intimi, sau pe coridorul camerei, și aceasta este o degenerare a moravurilor. Cu toate acestea, ele nu ating acel grad de reparațiune, când speșele mandatului se desbat înaintea publicității. Când înaintea publicității se recunoaște, că pe noi nu ne-a timis acolo voința poporului, nu valoarea noastră individuală capabilitatea și însoțirea noastră patriotică,—ci banul, banii noștri sau banii altora. Pe noi ne-a cumpărat partidul nostru, guvernul sau opoziția, pentru ca lui să i servim și în acest chip să ne ferim!”

„Nu învinuim pentru asta pe ministrul baron Fejérváry Géza, că a făcut desvelirile în parlament. El a fost într'o situație silnică, că a trebuit s'o recunoască aceasta. A fost doară cassa partidului la ordinea zilei; despre cassa partidului au discutat dnt deputați, ceea-ce până acum a stat în umbră tainică, în unghetul palatului ministrului-president sau în al localităților partidelor; dar în timpul cel mai apropiat o s'ajungem și acolo, că se vor publica și în fol contribuiri benevole în favorul cassei partidului și pe lângă cuitanță publică se vor consemna deputaților speșele electorale.

Aceasta se referă la întregul parlament și-i atinge pe toți conducătorii vieții noastre politice, că astfel s'a înrădăcinat corupțiunea în stul societății. Corupțiunea s'a încuibat în popor astfel, că mai bucuros s'ar fi consternat asupra împregiurării dacă candidatul n'ar fi voit să corumpă, decât atunci, când cumpără și

licitează convingerile, ea și lucrurile din piață. Un mare păcat al vechiului sistem a fost corupțiunea electorală; aceasta i-au aruncat-o în față contrarii aelului. Era nouă a introdus în adevăr, legea mai strictă, contra abuzurilor electorale; dar cu tradițiile tot n'a putut să rupă și a intercalat în lege taxele de cărușit. Apoi, zău, nu e idealul alegerilor curate, când speșele constituționale, în ori ce formă sunt intercalate în lege!

O scârbă generală are să cuprindă întreaga națiune, când rufele murdare nu se spală în parlament, ci acolo se lătuind numai; o consternație generală pentru propriile păcate ale națiunii, dacă din sufletul ei n'a perit cu totul ori ce judecător al moravurilor curate.

Trebuie să ne întoarcem la moravuri politice mai nobile, căci altfel țeara în tresgă va ajunge la așa decadență, că nimic nu o va mântui de primejdia finală. Far dacă o vom aceasta, atunci să perfecționăm cel puțin abuzurile electorale. Fiecare care să țină pentru mandatul său și pentru voturile sale licitație publică. Licitanții să fie obligați a depune vadiu în bani gata, sau în altfel de hâcăt de valoare Mandatului să i-se predea aelului, care promite mult. După suma banilor și în chip drept să se împartă cercul între alegători. Cei care de puțin iusă să se contribuie și pentru scopurile patriotice și culturale ale țării, dacă tocmai o cred aceasta de cuviință!

Dela Reșița-montană.

(Coresp. part. a „Tribunei Poporului”).

—Serata musicală a reuniunii de cântări.

Reuniunea noastră de cântări a arătat Duminecă, în 4 Martie n. o „Serata musicală”, care a reușit destul de bine, așa, încât și de astădată cu toții ne-am putut convinge din nou despre frumusețea avânt ce l'a luat corul nostru.

Serata s'a deschis cu piesa: „Rătăciua triumfală” de Humpel, în cor de băieți; a urmat apoi „Cântecul tricolorului” de Porumbescu, în cor mixt, care la dorința publicului s'a repetat, făcând o rară impresie; „Ursita” de Stefanescu și „Suspina” de Sequenz, ambele în cor bărbătesc au fost tot de asemenea bine primite și aplaudate. Tot astfel și „Junimea parisiacă” în cor mixt s'a repetat între furtunoase opozițiuni ale publicului prezent în deosebi în „Hora Severinului” de Porumbescu, în cor bărbătesc, cu care s'a încheiat această frumoasă petrecere, s'a repetat de 5 ori și secerat cele mai frenetice aplause, executându-se cu acompaniamentul orchestral.

A urmat apoi dansul, care a durat puțin în zorile zilei.

Pe când constatăm dară avântul ce l'a luat Reuniunea noastră de cântări, o bucurie mai remarcăm la acest loc și bucuria voitoare ocrotire, frumosul interes ce dezoaltă față de Reuniune atât frunții comunei, cât și mai virtuos părintele local și peate tot comitetul parohial în frunte cu președintele său, cari cu toții grăbesc și ne oferă spriginul dorit la înaintarea înflorirea acestei reuniuni.

Deie Dzeu, ca acest bun început s'ajungă la sultatul dovedit în așa scurt timp, să ne demne tot mai mult pe toți cei chemați și iubitori de înaintare și cultură, a graie cu spriginul lor moral și material; în deosebi pe acele stim. Domnișoare și domni—cari prea iute și ușor au repășit și s'au înstrăinat de noi,—a se țarola din nou, ca mai îngrabă sub flamura acestei Reuniuni care, înflorind din zi în zi, numai fală poate face.

Răspuns la o „Declarațiune“.

Domnul Ioan Florea, tipograf în Arad, pe care de almintrelea nici că am onoare de a-l cunoaște în persoană, a binevoit a-mi insulta într'un mod cât se poate de neomenesc printr'o „Declarațiune“, afirmând între altele, că eu aș fi „de mult compromitat moralicește“. Și pentru ce aceasta insultă nebisată?.. Simplamente pentru o glumă inocentă publicată în legătură cu numele d-sale în nrul 5 al „Vulturului“, o glumă scrisă de un domn de vază din Arad, va să zică al cărei autor nu sunt eu, publicată într'o rubrică a „Vulturului“, pentru care nu sunt eu responsabil.

În fața unei ofense atât de nedrepte și fără de nici o basă ar trebui să mă răfuiesc cu numitul domn pe cale cavalerescă, dacă poziția socială a d-sale l-ar îndreptăți să poată da, ori cere satisfacție cavalerescă, așa însă mă văd nevoit a considera această insultă de un simplu desastru de mentor, recurând la tribunalul reg. din Sibiu.

Azi am intentat procesul.

Oradea-Mare, la 9 Martie 1900.

Iustin Ardelean,
redactor la „Vulturul“.

NOUȚĂȚI

Arad, 13 Martie 1900.

Promovare. Dl Vasile Avramescu, unul dintre cei mai distinși și simpatici tineri din Arad, a fost promovat, la universitatea din Budapesta, doctor în științele juridice. Jurii a felicitat călduros pe dl Avramescu pentru chipul strălucit al prestațiunii sale. Il felicităm și noi cu iubire.

Chirotoniri în Sibiu. Ni se scrie din Sibiu: Clericul absolvent Tr. V. Motora, ales preot în Gervosig (tractul protopresbiterial al Murăș Osorheului), a fost chirotonit Duminecă, în 27 Februarie v. a. c. prin I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit Ioan Meșianu întru presbiter, ear clericul absolvent Ludovic Giurca, ales preot în Ampoșta (tractul protopresbiterial al Albei Iuliei), întru diacon.

Dl Traian V. Motora, alesul paroh în Gervosig, a dăruit suma de 10 coroane pentru fondul de rezervă al „Reuniunii socialilor remanți“ din Sibiu.

Parastas. Ni se scrie următoarele: Astăzi, 10 Martie n., s'a săvârșit parastas în biserica română gr. or. din Aga (Brestovat), în amintirea fericitului Teodor Papp de Cheș. Tot astăzi s'a săvârșit un alt parastas în numita biserică din partea familiei sub scrișului, în amintirea fostului protopresbiter de pie memorie al Belințului Iosif Grădinaru. Au fost de față în corpore toți școlarii, precum și un frumos număr de credinciași. În veci amintirea lor! Filip Vuia, preot gr. or.

Obiecte de pe timpul lui Mihai Viteazul. Preotul bisericii din comuna Bucovu, aproape de Ploești (România), săpând o groapă lângă altar, a descoperit un cazan, care conținea mai multe monede și arme de pe timpul lui Mihai-Viteazul. Această comoară a fost depusă la primăria locală.

Hoții domnești. Încă o tristă moștenire a lăsat după sine de curând și răposatul cassar dela oficiul de dare din Jimboia, Korek Ernő. El a murit pe neașteptate în 5 Martie n. După moartea lui în zadar s'au căutat cheile dela cassa cu bani, căci nu s'au aflat nicăiri. Înaintea unei comisii s'a deschis apoi cassa și s'a constatat, că din ea lipsiau 60000 de coroane. Aceasta este moștenirea, ce a lăsat-o el după sine. Controlorul Schwarz a fost arestat, ear pe Korek s'a hotărât a-l scoate din mormânt pentru a fi supus unei cercetări, dar nu judecătorești, ci medicale, deoarece se există bănuială, că el s'a sinucis. Korek era om înaintat în etate și trăia în timpul din urmă retras și modest, dar înainte numai cu câțiva ani ducea lume albă, cheltuind și risipind peste măsură.

Din Raab (Győr) se vestește acum încă o hoție domnească. Numele făptuitorului este Opitz János, oficianț la perceptoratul de acolo, care a fost arestat pentru defraudare și falsificare de arte publice. Ca și ceilalți hoți de domn, și cuconul Opitz de mult deja înșela pe cetățenii contribuabili: Lă-a încasat dările, o atesta aceasta și în libelul lor, — banii însă îi cheltuia însuși. Așa se vede, că superiorii lui aveau încredere întru însul, căci altfel n'ar fi putut urma ani de-a rândul acest „sport nobil“. Numai după a sa mărturisire, Opitz a delapidat 12000 coroane, și bieții oameni înșelați vor trebui acum să plătească din nou darea jăfuită de dl hoț Opitz.

Cel puțin una la zi putem dară să înregistrăm din hoțiile domnilor în Ungaria, — dar pent u asta Aradul tot rămâne ne-ntrăcut în krivănyade!

Maghiarisă-i de nume în 1899. După arătările ministrului de interne în anul trecut au fost 3240 petenți, cărora li s'a permis maghiarisarea numelui. Față de a 1898 numărul acestora e cu 3482 casuri mai mic. La numărul de 3240 cu cele mai multe maghiarisări contribuie capitala Ungariei, și adevă cu 874 casuri, sau 27% urmează îndată Aradul cu 92, Cluj 38, Oradea 33, Timișoara 31; în Brașov și Sibiu au fost câte 11 casuri, Oravița și Orșova câte 6,

Deva 4, Dej 2 etc. Cu privire la starea socială a celor-ce și-au maghiarisat numele, contingentul cel mai mare îl dă clasa inteligentă, între care în prima linie au fost: 671 amploiați și servitori dela căile ferate, 47 oficianți de postă, 94 oficianți de stat, 47 amploiați și servitori comitatensi, orașenești și comunali, 19 profesori, 219 învățători, 61 gendarmi, 15 ingineri și 744 cu ocupații necunoscute. Maghiarisarea numelor cucerește mai mare teren, precum se vede, între oficianții de stat, gendarmi, învățători și ingineri. După religie au fost cei mai mulți israeliți și anume 1634; greco-catolici 106, greco-orientali 30.

La universitatea din București în acest semestru sunt înscrși în total 2.729 studenți, între cari 244 străini, astfel repartizați: La teologie 228, la științele reale 378, la litere 413, la drept 1.136, la medicină 574 și la farmacie 477 studenți.

„Alkotmány“ și membrii guvernului. Făcând raportul ședinței de Sămbătă a camerei ungeresti „Alkotmány“ în numărul său de Duminecă lăcepe astfel: „Perzel Dező cu o admirabilă flegmă regulează chestiile acolo înăuntru. Azi membrii guvernului sunt reprezentanți în sală în număr de tot frumos; acolo șede, de la sine înțeles, ministrul de comerț Hegedűs Sándor, apoi ministrul de agricultură Darányi Ignác, ministrul-pretident Széll Kálmán, ministrul de interne Széll Kálmán, ministrul de lațre Széll Kálmán, și nu peste mult o putere nouă în cabinet, ministrul de culte și instrucțiune publică Széll Kálmán, care în curând va fi numit, și la tot cazul va căde bine cabinetului această improspetare“.

Și n'ă dulce este amar. Sub titlul „Jászai Mari și tinerimea universitară“, foile „patibotice“ se tângue, că tinerimea universitară maghiară din Pesta nu poate să aibă pe artista lor Jászai Mari la serbarea națională din 15 Martie a. c. Rugată anume din partea tinerimei, ca să împodobească și dinsa cu o declamațiune patriotică programul serbării tinerimei, artista Jászai a răspuns, că ea e gata să îplinească dorința tinerimei, numai cât pentru asta tinerii maghiari trebuie să-î ceară îngăduință dela contele Festetics Andor, directorul Teatrului național. Prin o deputațiune tinerimea s'a și prezentat la contele, care însă a declarat, că numai în acel cas poate să îplinească cererea tinerimei, dacă Jászai Mari în persoană vine la dînsul pentru asta, fiind-că el știe, că artista din dispreț nu merge însăși la dînsul. În urma acsteia universitarii maghiari s'au adresat prin telegramă pentru îngăduință celuiilalt conțe, Keglevich István, intendantul teatrului, care se restaurează tocmai la Sany Remo. Și acest conte însă numai decăt s'a grăbit să trimită floarea națiunii următoarea telegramă scurtă: „Regret, dar nu pot s'o fac aceasta“.

Își poate închipui acum ori-și-cine necazul tinerimei patriotice, care, în indignațiunea sa, a trimis apoi artistei o scrisoare, în care artistei îi mulțumește pentru bunăvoință, ear șefilor teatrului le dedică câteva rânduri cu epitete de: „scandal“ și „nepatriotism“.

Librărie și compactorie în Făgăraș. Dl Ioan Bercescu, care nu de mult a deschis o librărie în Făgăraș, anunță acum că a instalat și un atelier de compactorie, în care se vor executa tot felul de lucrări privitoare la broșatul și legatul cărților, caietelor, protocalelor, etc. în legătură deia cele mai simple până la cele mai frumoase. Conducător al atelierului de compactorie e dl I. Hășegan, care a practisat și lucrat în deosebite orașe și capitale, ca Budapesta, București etc.

Expulsare de Turci din România. Alaltăeri s'au expulsat mai mulți Turci, cari s'au găsit vagabondând prin București. Guvernul a luat hotărârea să expulzeze pe toți străinii, cari se vor găsi fără căpătăiu. Bine ar fi dacă această măsură s'ar întinde și asupra Evreilor vagabonzi, cari sunt în foarte mare număr în țară.

Presa engleză în mâinile Jidanilor. Marea majoritate a ziarelor engleze este în mâna Jidanilor. Sub diferite pseudonime derivate din Abraham, ca: Brams, Braham, Branau; din Samuel ca Sams, Sammy, Sammel; din Bernard, ca: Bar-

netts, Burnetts, Bormets, Bens; din Meise Cohen, Isidor de Lara; sub o îmbrăcăminte totdeauna în curentul modei — de gol și dă nasul, urechile și picioarele, — s'au introdus în diferite societăți engleze, cluburi, petreceri familiare; au devenit persoane căutate de presă și având finanțele, eată-î ajunsți și în stăpânirea marilor ziare engleze. Mulți din ei, sub o religioasă prefăcută, sub un nume creștin, conduc marea presă engleză. Dacă trecem în revistă marile foi cotidiene engleze, găsim: La „Daily Telegraph“ proprietar Sir Edward Levy, jidan, care lăpădând pe Levy, a devenit Sir Edward Lawson, Levy s'a făcut Lawson. La „Daily News“, director Oppenheim. La „Saint James's Gazette“, sub direcțiunea Hugh Chisholm se ascunde redactorul-șef, marele proprietar Steinkop. La „Daily Mail“, Harmsworth este de origine israelită. La „Sunday Times“ eărăși un jidan. La „Young-Israel“ Greenberg dirige mersul către pământurile promise. La „Times“ nu vedem cum este profund și francmaçonice legat cu cauza ovreiască și cu rolul care l'a jucat în războiul financiar din Transvaal! La „Standard“, redactorul Sydney Law este ovreu. La „San“, la „Westminster Gazette“, la „Sunday Special“, jidanii comandă. În toate foile engleze nimeni n'ar îndrăzni acum să acuze banca jidovească, să denunțe nefasta influență a Jidanilor în războiul actual.

Catastrofa de la Varșovia. Se publică amănunte despre catastrofa de pe calea ferată din Varșovia, de care am amintit în Nrul 35 al foilor noastre. La 1 a lunii curente, o locomotivă, plecată din gara Varșovia, s'a înfălțit cu o altă locomotivă, ce venia spre Varșovia. Mașinistul a întors repede regulatorul, dar ciocnirea n'a fost evitată. În urma șguduirii, mașinistul și fochistul au căzut din locomotivă, fără a li se întâmpla însă vr'un rău. Locomotiva mănăată acum de maximul vitezei și lipsită de conducător, s'a precipitat îndrēt spre Varșovia și s'a isbit într'un tren, ce plecase în urma ei din gara Varșovia. Ișbitura s'a făcut cu atâta putere, încăt 6 vagoane au fost total distruse, 25 călători au murit, ear 32 au fost grav răniți.

Din Sofia la Paris — pe jos. Un anume Alexandru Poppoff din familie bogată și membru al clubului de sport din Sofia, a plecat în 20 luna trecută pe jos din capitala Bulgariei, rămășindu se în suma de 20.000 franci. că va face pe jos calea aceasta până la Paris în curs de 60 de zile. Vineri a sosit la Sabadca și de aci a doua zi dimineața a plecat spre Budapesta, unde va ajunge în 14 l. c. Deși e frig, curajosul călător poartă un costum de sport foarte ușor și la fie-care stațiune de cale ferată în drumul său își stampilează libelul cu care va trebui să se justifice, întru cât s'a ținut de rămășagul făcut.

Un candidat de avocat, eventual scrietor versat în lucruri advocațiale, se primește numai decăt și pe lângă condițiuni favorabile în cancelaria dlui Dr. Vasile Fodor, avocat în Abrud (Abrudbánya). A se adresa direct acolo.

ULTIMELE ȘTIRI

Paris, 12 Martie. „Figaro“ publică că interviewul ce l'a avut un redactor al său cu un bărbat de stat englez. Acesta afirmă, că în urma demonstrațiunilor anti-englezești din Franța, regina Victoria a pierdut simpatia pentru Francezi și că s'ar fi dat ordin ambasadorului englez din Paris să nu stea în capitala Francei, cel puțin acum, când Francezii demonstrează la fiecare ocazie. Situația ministrului de extern al Francei Delcassé, în această afacere e foarte dificilă.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu.
Red. respons.: Ioan Russu Ștrianu

Războiul buro-englez.

Știrile din urmă, toate din isvor englesc, accentuează nisuințele Burilor pentru încheierea păcii, și susțin, că preșidenții celor două republici în adevăr au făcut guvernului propuneri în acest sens. Cu data 12 l. c. se telegrafează din Londra:

Ziarului „Daily Mail“ i-se raportează din Pretoria, că reprezentanții puterilor străine de-acolo au fost convocați în 9 l. c. la o consfătuire, rugați fiind să intervină la guvernurile lor pentru a se pune capăt vărsării de sânge.

Cu aceeași dată se telegrafează din Londra:

Ca condițiune de împăcare guvernul englez pretinde, ca preșidenții Krüger și Steyn să fie scoși din posturi, partidele acestora să depună puterea de cârmuire, corpurile reprezentative actuale să fie dizolvate și armata întreagă să-și depună armele. În schimb Burii își pot menține, sub stăpânire engleză, toate posesiunile pe lângă asigurarea depline egale-îndreptățiri.

Tot din Londra se telegrafează cu data de 12 l. c.:

„Se raportează din Pretoria (?), că Joubert a abzis de comanda supremă asupra armatei“. (! — Red.)

Față de această eată acum ce se telegrafează din Bruxelles cu datul 12 Martie:

„In cercurile apropiate de reprezentantul Transvaalului se combate gtierea, că preșidenții Krüger și Steyn ar fi cerut pace la lordul Salisbury. Dacă nu se asigură deplina independință amânduror statelor, — Burii vor continua războiul fără esitare.“

Lupte noi

Cu datul 11 l. c. se telegrafează din Londra:

Agența „Reuter“ raportează o telegramă din Driedfontein (în Oranje) a lordului Roberts cu data 11 l. c., 7 ore 15 minute dimineața:

„Buriș aliați s'au opus energic împotriva înaintării noastre, și eri toată ziua ni-au făcut multe greutăți. Mulțumită însă ținutei minunate a trupeilor engleze, am putut toși să ajungem la locul dorit. Rolul de frunte în această luptă l'a avut divisia lui Kelly-Kenny. Buriș au avut pierderi mari: 102 morți și 20 prizonieri. Pierderea noastră n'o știu încă pozitiv (?). Între alii nostri sunt morți: 2 căpitani și un fecior, răniți: 2 coloneli, 2 căpitani și 5 sub-locotenenți“.

De sigur însă, că dintre soldații lui Roberts au căzut în luptă cel puțin de două ori atâția ca dintre Buriș, dacă și dînsul raportează căderea atâtor oficieri înalți.

„MUREȘANUL“ institut de credit și economii în M.-Radna.

Convocare.

Onorații acționari ai institutului de credit și economii „MUREȘANUL“ sunt convocați prin această la

II-a adunare generală ordinară

ținându-se la M.-Radna 29 în Martie n. 1900, la 10 oare a. m. în localul institutului.

Obiecte de pertractare :

1. Raportul direcțiunii.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Consurarea socoților, staverirea contului bilanțului și celui a profitului și perderii.
4. Decidere asupra propunerilor direcțiunii și în special asupra împărțirii profitului curat al anului de gestiune 1899.
5. Decidere asupra absolutoriului direcțiunii și al comitetului de supraveghiere pentru anul de gestiune 1899.
6. Eventuale propuneri conformate statutelor.

M.-Radna, 11. Martie n. 1900.

În numele direcțiunii

V. Beleş m. p.
președinte.

Active		Contul Bilanțului		Pasive.	
		Coroane	fl.		
Capital social restant		7.000		Capital social	80.000
Spese de fondare	Cor. 746.64			Fond de rezervă	769 20
20% amortisare	„ 149.32	597	32	Depuneri	26.277 38
Cassa		2.806	10	Depozite de cassă	5 20
Escompt		154.864	38	Reescompt	71.196
Hipotecă		6.264		Interese transitoare	1.444 40
Credite personale		9.894		Dividende neredicate	147 44
Lombard		2.808		Tantieme neredicate	5 30
Mobilier	Cor. 738.16			Profit curat	6.678 24
10% amortisare	„ 73.80	664	36		
Diverse conturi debitoare		1.065	40		
Efecte proprii		559	60		
		186.523	16		186.523 16

Eșite		Contul Profit și Perdere.		Intrate	
		Coroane	fl.		
Interese:				Interese:	
pentru fondul de reser.	Cor. 36.62			dela cambii	15807 02
„ depuneri spre fruc.	„ 1188 08			„ hipotecă	743 86
„ cambii reescomp.	„ 5187.24	6411	94	„ credite personale	1122 96
Spese : salare, porto,		3834	14	„ Lombard	293 48
chirie, etc. 20% amorti.				„ Efecte Propriet	88 70
din spese de fondare.	„ 149.32				
10% amorti. din mobi.	„ 73.80	223	12		
Contribuțiune:					
directă:	„ 716.66				
de 10% după int. de dep.	„ 130.14				
competințe de timbru	„ 11.78	858	58		
Profit curat		6678	24		
		18006	02		18006 02

M.-Radna, în 31 Decembrie 1899

Ioan Tuduescu m. p.,
director executiv.

Vasiliu Beleş m. p.,
pres. direcțiunii.

Nicolae Bogdan m. p.
comptabil.

P. Mîlovan m. p.

Dr. Halic m. p.

C. Paulescu m. p.

M. Suci m. p.

Le-am examinat și le-am aflat corecte.

M.-Radna, în 8 Martie 1900.

Comitetul de supraveghiere:

Sava Raicu m. p., președ.

Dr. Alexandru Marta m. p.

Grigorie Marienescu m. p.

Aurel Micu m. p.

Onorată adunare generală!

Avem onoarea a Vă raporta, că în decursul anului 1899 conform dispozițiilor din legea comercială § 195 de repetate ori am cercetat și trecut cu atențiune mersul afacerilor institutului de credit și economii „Mureșanul“, am scutrit cassa în numerariu, am censurat deosebitele valori, cari le-am examinat cu pozițiile din cărțile principale și auxiliari și le-am aflat în consonanță și în ordine deplină.

Bilanțul și contul profit și perdere încheiat cu 31 Decembrie 1899 asemenea censurându-le și conformându-le cu estrasele cărților, le-am aflat în consonanță.

Propunerile direcțiunii privitoare la distribuirea profitului net de cor. 6678.24 fiind în consonanță cu dispozițiunile statutelor societății, din partea noastră ne alăturăm la ele și pe baza acestora rugăm Onor. adunare generală a da absolutul pe anul de gestiune 1899 atât direcțiunii, cât și comitetului de supraveghiere.

M.-Radna în 8 Martie n. 1900.

Sava Raicu m. p.
președ. comit. de supraveghiere.

Grigorie Marienescu m. p.

Dr. Alex. Marta m. p.

Aurelia Micu m. p.